

سبک زندگی مؤمنانه در صحیفه سجادیه
(بررسی تحلیلی مبانی و اصول و مؤلفه‌ها و شاخص‌ها)

محمدحنیف طاهری

سخن ناشر

با پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی و در عصر جهانی شدن ارتباطات، پرسش‌ها و چالش‌های نوینی در حوزه علوم انسانی، فراوری اندیشمندان مسلمان قرار گرفت که برخاسته از مسئولیت دشوار حکومت در این عصر است؛ دورانی که پایبندی به دین و سنت در مدیریت همه جانبه کشورها بسیار چالش برانگیز می‌نماید. از این رو، مطالعات و پژوهش‌های به‌روز، جامع، منسجم و کاربردی در حوزه دین، بر اساس معیارهای معتبر جهانی و اندیشه‌های ناب و ژرف، بایسته و ضروری است و جلوگیری از انحرافات فکری و تربیتی پژوهندگان حوزه دین، مهم و مورد عنایت بنیان گذاران این شجره طیبه، به‌ویژه معمار بزرگ انقلاب اسلامی، امام خمینی ره و مقام معظم رهبری ع می‌باشد.

جهانی شدن و گسترش سلطه فرهنگی غرب در سایه رسانه‌های فرهنگی ارتباطی، اقتضا دارد که دانش پژوهان و علاقه‌مندان به این مباحث، با اندیشه‌های بلند و ارزش‌های متعالی آشنا شوند و این مهم، با ایجاد رشته‌های تخصصی تولید متون جدید و غنی، گسترش دامنه آموزش و تربیت سازمان‌یافته دانشجویان به سرانجام خواهد رسید. این فرایند، گاه در پرداختن به مباحث بنیادین و تدوین متون تخصصی تعریف می‌شود و گاه در نگارش بحث‌های علمی، اما نه چندان پیچیده و تخصصی به ظهور می‌رسد.

بالندگی مراکز آموزشی، در گرو نظام آموزشی منسجم، قانونمند و پویاست. بازنگری در متن‌ها و شیوه‌های آموزشی و پژوهشی و به‌روز کردن آنها نیز این انسجام و پویایی و در نتیجه، نشاط علمی مراکز آموزشی و پژوهشی را در پی دارد.

«جامعة المصطفی ص العالمیة» به عنوان بخشی از این مجموعه، که رسالت بزرگ تعلیم و تربیت طلاب غیر ایرانی را بر عهده دارد، تألیف متون درسی مناسب را سرلوحه تلاش خود قرار داده و تدوین و نشر متون درسی در موضوعات گوناگون علوم دینی، حاصل این فرایند است.

مرکز بین‌المللی

ترجمه و نشر المصطفی ص

فهرست

۲۵	درآمد
۲۵	ا) معرفی اجمالی صحیفه سجادیه
۲۷	ب) نحوه آشنایی و انگیزه تألیف
۲۹	ج) بومی سازی مفهوم سبک زندگی و مفاهیم متناظر آن
۳۱	د) دلیل استفاده از آیات و روایات معصومین (علیهم السلام)
۳۲	ه) توضیح قید «مؤمنانه»
۳۴	و) سختی و دشواری کار
۳۶	ز) اهمیت، ضرورت و هدف پژوهش
۳۸	ح) ساختار و چارچوب پژوهش
۴۳	بخش اول: مفاهیم و کلیات
۴۴	فصل اول: تحلیل و بررسی مفهوم سبک زندگی و مفاهیم متناظر آن
۴۴	۱. تعریف مفهوم سبک زندگی
۴۹	۲. ابعاد و شاخص های سبک زندگی
۵۱	۳. ویژگی های سبک زندگی
۵۲	۱.۳. عمل جامع و یکپارچه
۵۲	۲.۳. انتخابی و اختیاری بودن
۵۲	۳.۳. هویت آفرینی

- ۴.۳. مرجع‌گرایی هدفمند ۵۳
- ۵.۳. پویایی و تغییرپذیری ۵۳
- ۶.۳. وابستگی زیاد به تکنولوژی ۵۳
۴. مفهوم پردازی سبک زندگی در جامعه‌شناسی ۵۶
۵. گذار تاریخی: ارتباط سبک زندگی با توسعه اجتماعی و قدرت انتخاب ۶۰
۶. مفاهیم متناظر و مرتبط با سبک زندگی ۶۳
- ۱.۶. فرهنگ و خرده‌فرهنگ ۶۳
- ۲.۶. مصرف ۶۸
- ۳.۶. هویت ۷۳
- ۴.۶. طبقه ۷۶
- ۵.۶. ذوق و سلیقه ۸۰
- ۶.۶. منش یا عادت ۸۲
- ۷.۶. سنت ۸۵
۷. دین و سبک زندگی ۹۰
۸. تأثیرپذیری سبک زندگی از هدف ۹۴
۹. روش پژوهش ۹۵
۱۰. پرسش‌های پژوهش ۹۷
- فصل دوم: تحلیل و بررسی مفاهیم مبانی و اصول سبک زندگی ۹۸
- یک) مفهوم «مبانی» و گونه‌های مختلف آن ۹۸
۱. مبانی روش‌شناختی ۱۰۰
۲. مبانی معرفت‌شناختی ۱۰۲
۳. مبانی هستی‌شناختی ۱۰۵
۴. مبانی انسان‌شناختی ۱۰۷
۵. مبانی ارزش‌شناختی ۱۰۹
۶. مبانی دین‌شناختی ۱۱۰
- دو) مفهوم «اصول» و گونه‌های مختلف آن ۱۱۱

۱. تبیین اصول محتوایی و صوری	۱۱۱
۲. اصول نظری و محتوایی سبک زندگی مؤمنانه صحیفه	۱۱۳
۳. اصول عملی و صوری سبک زندگی مؤمنانه صحیفه	۱۱۴
بخش دوم: اصول نظری و محتوایی سبک زندگی مؤمنانه صحیفه سجادیه	۱۱۵
(جهان‌بینی: معنای زندگی و نظام باورها و اعتقادات)	۱۱۵
مقدمه	۱۱۵
فصل اول: توحید باوری (اصل خداشناسی)	۱۱۸
مقدمه	۱۱۸
۱. توحیدگرایی و خدام‌محوری	۱۱۹
۲. اعتراف انسان مسلمان به اصل توحید	۱۲۲
۳. تصویری نظری دل‌انگیز از خدا و توحید	۱۲۳
۴. خداشناسی صحیفه سجادیه	۱۲۶
۵. ارائه تصویر معقول از خدای ناملموس و ناملموس	۱۲۸
۶. انگیزه‌های اساسی خداجویی و توحید باوری	۱۲۹
۷. پارادایم‌های مطرح در بحث خداشناسی	۱۳۰
۸. راه‌های خداشناسی	۱۳۲
۹. اجتناب از الحادگرایی در موضوع توحید	۱۳۵
۱۰. سرگرایش‌های الحادی و انکار خدا	۱۳۸
۱۱. ستایش خداوند، مبنای انسانیت انسان	۱۴۰
۱۲. شناخت خدا از طریق ذات، نه آثار و پدیده‌ها	۱۴۲
۱۳. شناخت اراده خداوند و انقیاد در برابر مشیت او	۱۴۶
جمع‌بندی: نقش توحید باوری در قواعد رفتار و سبک زندگی مؤمنانه	۱۴۷
فصل دوم: نبوت و رسالت (اصل راهنماشناسی)	۱۴۹
مقدمه	۱۴۹
۱. ایمان به اصل شجره طیبه نبوت و نقش آن در شکوفایی خرد انسانی	۱۵۰

۲. معرفی و تکریم مقام شامخ پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله ۱۵۲
۳. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله الگوی ماندگار و جاویدانه ۱۵۶
۴. توجه به صفات برجسته پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله ۱۵۷
۵. ویژگی های بارز و مهم پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله ۱۶۱
۶. جلب رضایت خداوند در دوستی با مردم ۱۶۳
۷. درخواست درودهای گسترده و بی نهایت ۱۶۵
۸. درخواست درود و تحیات بی شمار ۱۶۷
۹. درخواست درود پربرکت ۱۶۸
۱۰. درخواست درود دائمی و مستمر ۱۶۸
۱۱. درخواست درود برتر و پاکیزه تر ۱۷۰
۱۲. تأمل در بحث درخواست صلوات بر محمد و آل ۱۷۱
- ۱.۱۲. مفهوم «صلوات و صلوات» ۱۷۳
- ۲.۱۲. مبنا و دلیل قرآنی صلوات بر پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله ۱۷۳
- الف) صلاه (صلوات) خدا بر پیامبر صلی الله علیه و آله ۱۷۵
- ب) صلاه (صلوات) ملائکه بر پیامبر صلی الله علیه و آله ۱۷۵
- ج) صلاه (صلوات) مؤمنان بر پیامبر صلی الله علیه و آله ۱۷۶
۱۳. مسئله شفاعت ۱۷۷
- ۱.۱۳. مفهوم شفاعت پیامبر اکرم ۱۷۷
- ۲.۱۳. شفاعت خدا و شفاعت معصومان ۱۷۸
- ۳.۱۳. مبنای قرآنی شفاعت ۱۸۱
- جمع بندی و نتیجه گیری ۱۸۲
- فصل سوم: معاد و قیامت (اصل فرجام شناسی) ۱۸۴
- مقدمه ۱۸۴
۱. انسان فناپذیر و ایمان به معاد ۱۸۵
۲. غافل نبودن از معاد و قیامت ۱۸۸
۳. راه نجات از مهلکه های قیامت ۱۸۹

۴. قیامت، صحنه آشکار شدن رازها ۱۹۱
۵. تقاضای برای مخفی ماندن اسرار در قیامت ۱۹۲
۶. پدیده مرگ و ناگزیری از آن ۱۹۵
۷. استمداد از خدا برای مواجهه درست با «ضیافت مرگ» ۱۹۷
۸. تقاضای مرگ خوب در برابر زندگی خوب ۱۹۸
۹. تقاضای حیات طیبه و مرگ سعادت مندانه ۲۰۰
۱۰. مرگ بدون آمادگی و مرگ با آمادگی ۲۰۱
۱۱. ارائه تصویر نکاندنده از لحظه مرگ ۲۰۳
۱۲. درخواست حسن عاقبت ۲۰۴
۱۳. درخواست ترجم، هنگام فراموشی در دنیا ۲۰۵
۱۴. درخواست نامه عمل خوب ۲۰۶
۱۵. درخواست نجات از جهنم ۲۰۷
- جمع بندی و نتیجه گیری ۲۰۸
- فصل چهارم: عدل و قسط (اصل عدالت محوری) ۲۱۰
- مقدمه ۲۱۰
۱. عدالت گسترده خداوند ۲۱۱
۲. اعتراف انسان مؤمن به رفتار عادلانه خداوند ۲۱۴
۳. عدالت خواهی در فرهنگ شیعه ۲۱۷
۴. توجه به اقسام عدل (عدالت) ۲۱۷
۵. عدالت گستری و اخلاق اجتماعی عدل محور ۲۱۸
۶. علت و چرایی بی عدالتی ۲۲۰
- ۱.۶. احساس ضعف و نیاز، علت اصلی ظلم و بی عدالتی ۲۲۰
۷. ایمان به فراتر از عدل ۲۲۱
- جمع بندی و نتیجه گیری ۲۲۲
- فصل پنجم: امامت و پیشوایی (اصل امام شناسی) ۲۲۴
- مقدمه ۲۲۴

۱. جایگاه ممتاز امامان معصوم علیهم السلام در صحیفه سجاده ۲۲۵
۲. ضرورت وجود امام معصوم در هر زمان ۲۲۶
۳. نقش امامان معصوم در پاسداری از معتقدات ۲۲۷
۴. اطاعت و بندگی خالص امامان ۲۲۸
۵. جایگاه برجسته امام معصوم در نظام هستی ۲۲۹
۶. نتایج عملی باور به اصل امامت ۲۳۱
۷. ویژگی مفسر بودن امام ۲۳۲
۸. ویژگی های پیروان ائمه ۲۳۴
۹. رابطه ناگسستنی شیعیان با اهل بیت علیهم السلام ۲۳۷
- جمع بندی و نتیجه گیری ۲۳۷
- بخش سوم: اصول عملی و صوری سبک زندگی مؤمنانه در صحیفه سجاده ۲۳۹
- (ایدئولوژی: سبک زندگی و نظام باید ها و نبایدها) ۲۳۹
- مقدمه ۲۳۹
- گفتار اول: ارتباط انسان با خدا ۲۴۲
- فصل اول: توسل به دعا و نیایش ۲۴۳
- مقدمه ۲۴۳
۱. مفهوم شناسی دعا ۲۴۴
۲. ضرورت دعا در زندگی ۲۴۷
۳. دلایل ضرورت دعا ۲۴۹
۱. ۳. دلیل عقلی و تقریرات چهارگانه آن ۲۴۹
۲. ۳. دلیل نقلی ۲۵۱
- قرآن ۲۵۱
- روایات ۲۵۲
۴. زبان دعا، ترجمان فطرت ۲۵۵
۵. زبان دعا، برای هدایت مردم ۲۵۷